

746 J. A. VON ESSEN – J. V. SNELLMAN 23.IX 1867
 HUB, JVS handskriftssamling

Wärdaste Bror!

Den nöd, som vid början af min resa öfver allt gapade emot mig, förmådde mig att afbryta denna resa för att här på platsen i samråd med folk, som äro visare och erfarnare än jag, vidtaga de åtgärder, hvartill stundens kraf manade. Resultatet af Rudbäcks och mina öfverläggningar finner Du nedlagdt i den hemställan, som med dagens post till Senaten afgår. Det är en Jeremie klagovisa från början till slut; men vi kunna ej hjälpa't och vår skyldighet här är att söka föreslå hvad vi enligt bästa insigt och vetande anse vara af den förtviflade ställningen påkalladt; regeringens sak åter är att pröfva, godkänna eller förkasta. Jag är icke van att se nöden i stort rent i ansigtet. Om jag således håller på att stundom tappa koncepterne, så torde det icke alltför mycket tillräknas mig; men äfven Rudbäck, som dock genom vanans makt bordt bli en smula förhärdad, håller på att förlora modet och han sade mig, att den här omordade hemställan var den sorgligaste han ännu varit med om, men medgaf derjemte att ställningen aldrig syntts honom så förtviflad som nu. Icke en kappe af gamla besparingar; årets skörd, bestående af frost- och rostskadad spannmål, lemnande brödföda åt den besutna befolkningen högst till julen; den lösa befolkningen lemnad a dato till rof för svält och elände – sådan är opinionen här; detta är grunddragen till den tafla, de stundande tolf månaderne komma att i detalj utföra och helt säkert skola knall-effekten i denna tafla icke komma att tryta.

För Ditt vänskapliga och hjertliga bref af den 13. får jag nu aflägga, min uppriktiga och varma tacksägelse. Jag finner deraf, att vi icke hafva mycket att vänta från regeringens sida; men hvad vi få, det skola vi under tacksamt emottagande söka använda på möjligast ändamåls-enligaste sätt. Imellertid har det försports, att de halffärdiga kanalarbetena torde komma att fortsättas. Denna underrättelse har varit egnad att stärka och lifva hoppet hos alla, och mycket, mycket elände skall härigenom lindras och afhjelpas.

De egentliga importörerne här, Kellgren och Ranin, äro ty värr för närvarande icke hemma, så att jag kunnat tala vid dem rörande uppköp af landtmannaprodukter, men så snart de anträffas, skall sådant icke underlåtas. Man tror sig veta att de i Petersburg, der de nu äro, uppköpt circa 10 000 mattor mjöl; men »hvad förslår det bland så många». Jag ämnar åter i morgon göra en utflygt till Kaavi, Taipale, Libelitz, Joensuu etc. I Joensuu skall jag ansätta patronerne der och jag väntar mig nästan mera af dem, en af köpmännen här.

På det högsta önskvärdt vore visst att kunna slå embargo på det ringa förråd af groende korn, som i länet möjligen kan finnas; men huru skall detta ske? Trots alla uppmaningar, att nu inbetala det under våren erhållne utsädet, skall föga någon hörsamma en sådan, och sker det äfven, så må ingen tro att det groende kornet hemtas till magasinet. Nej bättre förstår man sin sak. Man erbjuder der sitt frostskaadade och det groende spar man till våren för att därför få glupskt betaldt. Enda sättet att tillförsäkra sig sådan vara är att ju förr dess bättre börja uppköp deraf, till ett pris tillräckligt lockande för att under den fortvarande penningbristen tvinga fram det ur dess gömslen.

Om nödbrödsämnen icke i tid tillvaratagas, så är det icke mitt fel. Den för det allmänna nitiske och intresserade bergmästaren Thoreld

var den förste, som började för egen räkning experimentera här med bröd af islands och renmossa, äfvensom af hvitmossa, och försedde mig välvilligt med ett litet förråd deraf till min resa i Savolaks. På hvarje ställe, der sammanträde hölls, utbredde jag lik en profryttare mina schöne rariteten och predikade så godt jag på min klena finska kunde för saken. Man visade sig intresserad, lofvade genast börja med en insamling af råämnen och tilldömde hvitmossbrödet första priset, i hvilket fall jag delar deras smak. Lyckligt är att deraf kan med lätthet samlas häcktals, då deremot på lafarterne synnerligast islands mossa, 10 finnes ringa tillgång. Packalén, som äfven ifrigt arbetar för nödbrödet, skulle fortsätta profrytteriet i Karelen. Äfven har jag här fått till stånd en nödbrödskomité, i likhet med den i Åbo, hvilken nu som bäst experimenterar med bakning och som utsändt små tryckta anvisningar till brödets beredning, hvarjemte i flere församlingar redan börjats med profbakningen. I lördags hålls här allmänt sammanträde med stadens invånare, hvarvid beslöts att medelst frivilliga bidrag, samlade genom ktingsändande af listor, inrätta ett storartadt bageri för nödbröd, hvilket skulle säljas till hugade afnämare för att dermed bespisa de 20 tiggareskaror, hvilka under årets lopp tvifvelsutan komma att belägra oss. Iverksättandet uppdrogs en vid tillfället vald bestyrelse. Att den filantropiska ömheten för dessa lättingar, hvilka inom fångelserne ligga och fodra sitt kött, gifvit så pass mycket med sig, att man är sinnad börja servera dem med nödbröd, gläder på det högsta mig, och hvar och en annan som finner det upprörande att dessa gynnare skola hafva godt och fullt upp, under det den ärlige arbetaren försmäktar af hunger.

Det gläder mig på det högsta att finna mig ega ett mäktigt stöd för min åsigt rörande vägarbeten i den Du synes hylla och med hvilken min fullkomligt sammanfaller. »Nya vägar äro ny tunga», säger Du och 30 önskligt vore att denna sanning allmännare behjertades. Wisst förekomma icke sällan fall, då nya vägar derjemte äro en välgerning; men äfven jag anser att man i första rummet bör vara betänkt på att göra de redan befintliga så praktikabla som möjligt, hvilket icke på bättre sätt kan ske än genom kringgående eller sänkande af dessa hästmördande, lifsfarliga backor. Lämpligare undsättningsarbeten kunna gerna icke heller gifvas, ty knappt finnes väl någon enda kommun, der icke en eller annan svår backe finnes, och sålunda blir hjälpen i möjligaste måtto jemt fördelad. Uppmaning till kronofogderne att komma in med förslag härutinnan afgår genast och jag beklagar blott min ringa 40 kännedom af länet, äfven i topografiskt afseende, för att sedan kunna bedöma förslagens lämplighet.

Jag finner att jag fallit i samma fel, som synes vidlåda allmogen här, att vidt bredt lägga ut sin sak. Men det är en lisa att få tala ut hvad som ligger en på hjertat och derföre undrar jag alls icke på att gubbarne – att icke tala om gummorna – oftast falla i en tröttande mångordighet, hvartill jag dock med all långmodighet lyssnat; ty jag finner att de gå helt lättade bort, äfven om jag icke kan gifva dem annat än ett vänligt ord. Och samma lättnad erfar äfven jag nu, då jag så här fraternelt – om jag så får säga – utan att krypa in i den styfva officiela formen och 50 utan föregående concepering så här via recta får meddela mig med en Styrelsens medlem, »som både vill och kan mer än någon an'» (ursäktad denna remeniseans ur Bellman midt i alltihop) hjälpa land och folk till heders, så länge hjelp ännu är möjlig.

För Din varmhjertade slutönskan i Ditt bref, att Gud måtte förläna mig mod och kraft tackar jag Dig af uppriktigt och rördt hjerta. Jag

behöfver visst af begge delarne, ty aldrig har jag varit någon hjälte, lika litet någon handlingens man. Hela mitt föregående lif har varit af kontemplativ beskaffenhet och jag befarar att jag redan är för gammal att på handlingens fält kunna något uträtta. Men om man der uppe på höjderne kommer till en sådan öfvertygelse; må man då äfven utan skonsmål låta mig veta det och jag skall med glädje lemna rum för en yngre förmåga med samma varma vilja som jag, men med större spänstighet, större kraftmått, vidare och mångsidigare insigter. Den plats jag pro tempore bekläder har jag icke sökt, man har sökt mig för den; men finner man att man misstagit sig och att man öfverskattat min förmåga, så är det icke annat än en enkel skyldighet att söka godtgöra sitt misstag genom att söka upp en annan för platsen. Det har det allmänna rätt att fordra.

10

Äfven jag tillåter mig att tillönska Dig Guds bistånd i bärandet af den tunga bördan, Han hvälft på Dina skullror, och hvilken hvarje år synes öka. »Herren känner sina» heter det. Han vet att Du har ett par Simsons skullror, men så har Han äfven tagit dem i anspråk. Han hjälpe och styrka Dig och mig och hela detta fattiga och eländiga finska folk under denna sin hemsökelses tid!

20

Med varmaste högaktning tecknar
en tillgifven Vän och tjenare,
Joh. Aug. v. Essen

Kuopio den 23. September 1867,

P. S. Just som jag är färdig att försegla brevet kommer en person med ett förslag, som han ändtligen ber mig underställa finanschefens pröfning. Det lyder i få ord: Styrelsen låter efterhöra om i Ryssland ej behöfves arbetsfolk och kan Arbetsgifvarne skicka emissarier hit, som göra upp kontrakt med folket och bekostar deras resa till ort och ställe. Förslaget vittnar om god vilja att något göra för eländets afhjelpande, men torde vara föga utförbart. Mannen får ingen ro förrän detta kommit till finanschefens vetskap. Nu är så skedt och requiescat in pace.

30

747 C. M. CREUTZ – J. V. SNELLMAN 23.IX 1867
HUB, JVS handskriftssamling

40

Åbo den 23 Sept. 1867.

Min ärade Broder!

I gårdagens telegramm kunde jag ej lemna några fullständigare upplysningar om sådespriserna och ehuru äfven nu förhållandet är detsamma har jag dock ansett mig böra närmare redogöra för ställningen här i länet och hvarpå jag stöder mitt omdöme om svårigheten för Kronan att kunna göra spannmålsuppköp härstädes. Öfver hela länet har rågskörden utfallit under medelmåttan – kanske på Åland och några skärsocknar såsom t. ex. Kimito 4 à 5 kornet – äfvenså en del af Haliko Uskela samt Pemar – men för öfrigt 2:dra någonstädes högst 3:dje kornet och i de nordliga häraderna dels blott utsädet, dels icke ens det. Att undantag på någon herregård finnes faller af sig själf,

50

Då Brors telegramm anlände hade jag hos mig en Björneborgsbo, som sade att endast en och annan tunna råg syntes till i Björneborg och